

Geografi

En global värld

BEDÖMNINGSANVISNINGAR TILL BEDÖMNINGSSTÖD I ÅRSKURS 4-6

Prov som återanvänds av Skolverket omfattas av sekretess enligt 17 kap. 4§ offentlighets- och sekretesslagen.

Detta prov återanvänds av Skolverket t.o.m 2022-01-30

En global värld

Innehåll

Inledning	sid. 2
1. Allmän information	sid. 3
Bedömningsstödet koppling till kursplanen	sid. 3
Principer för bedömning i bedömningsstödet	sid. 4
Bedömningsaspekter	sid. 4
2. Bedömningsanvisningar	sid. 6
Läsanvisningar	sid. 6
3. Resultatsammanställning och underlag för återkoppling	sid. 23
Formulär för sammanställning av elevresultat	sid. 24
Formulär för sammanställning på gruppnivå	sid. 26

Inledning

Det här häftet ska användas vid bedömningen av uppgifterna som ingår i bedömningsstödet ”En global värld” i geografi för årskurserna 4-6. Häftet består av 3 kapitel. Inledningsvis finns information om bedömningsstödet koppling till kursplanen och utgångspunkter för bedömningen av uppgifterna (Kapitel 1). Sedan följer anvisningar för att bedöma elevernas prestationer på uppgifterna samt exempel på bedömda elevsvar med bedömningskommentarer (Kapitel 2). Det tredje kapitlet innehåller en beskrivning av hur resultatet kan sammanställas och exempel på hur resultatet kan återkopplas (Kapitel 3). I slutet av Kapitel 3 finns även kopieringsunderlaget ”Formulär för sammanställning av elevresultat” (sid. 24). På sid. 26 finns även ett formulär för att sammanställa elevernas resultat på gruppnivå.

1. Allmän information

Bedömningsstödet är utformat för att ge stöd för bedömningen av elevens kunskaper i relation till kunskapskraven i geografi i årskurs 6. Beskrivning av progressionen i uppgifterna och exempel på elevprestationer utgår genomgående från kunskapskraven i årskurs 6. Bedömningsstödet kan även användas i årskurserna 4 och 5, hänsyn ska då tas till elevens kunskapsutveckling vid bedömningsstödet genomförande.

Bedömningsstödet koppling till kursplanen

Förmågor

Bedömningsstödet tar främst sin utgångspunkt i elevens förmåga att:

- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Centralt innehåll

Bedömningsstödet behandlar främst följande delar av det centrala innehållet:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.
- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.
- Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.

Kunskapskrav

Bedömningsstödet är utformat för att ge underlag för bedömning av följande delar av kunskapskraven i geografi för årskurs 6:

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt, samt för **enkla/utvecklade/välutvecklade** resonemang om olika källors användbarhet. Vid fältstudier använder eleven kartor och enkla geografiska verktyg på ett **i huvudsak fungerande/relativt ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt** sätt.

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då **enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Principer för bedömning i bedömningsstödet

Varje enskild uppgift är konstruerad för att ge belägg för kunskaper inom en viss del av kunskapskraven på olika nivåer. Uppgifter kan visa belägg för kunskaper på en eller flera nivåer. Detta beror på uppgiftens svårighetsgrad som har fastställts efter analyser av elevsvar på utprovningar. Vilken eller vilka nivåer som uppgifterna kan visa belägg för framgår i bedömningsanvisningen för respektive uppgift.

Bedömningsaspekter

Bedömningsaspekterna lyfter fram vilka aspekter av elevsvaren som bedömningen ska fokusera på. Nedan följer en beskrivning av de bedömningsaspekter som är återkommande i bedömningsanvisningarna, t.ex. till uppgifter där eleven ska resonera.

Relevans och bredd

En återkommande bedömningsaspekt gäller relevans. I bedömningsanvisningen finns exempel på vad som bedöms som relevant innehåll på en viss uppgift. När eleven tar upp ett annat innehåll än det som exemplifieras i bedömningsanvisningen ska läraren bedöma om innehållet är relevant eller inte. I vissa fall är en del av elevsvaret relevant utifrån uppgiftsformuleringen medan en annan del innehåller felaktigheter eller irrelevanta resonemang. I sådana fall ska bedömningen utgå från den del av elevsvaret som är relevant. Den del av elevsvaret som innehåller felaktigheter eller irrelevanta resonemang ska därmed inte påverka bedömningen av det innehåll som faktiskt ger belägg för en viss nivå.

Det krävs en större bredd i elevsvar som ger belägg för välutvecklade och väl underbyggda förslag (värdeord i kunskapskravet för betyget A). På nivån för enkla och till viss del underbyggda förslag (värdeord i kunskapskravet för betyget E) kan det räcka med att en av elevens svar är relevant. För belägg för de högre nivåerna krävs i regel att eleven tar upp olika relevanta förklaringar om det är förklaringar som frågan avser. Om eleven tar upp två förklaringar som är mycket närliggande bedöms elevsvaret inte innehålla två olika förklaringar.

Orsakssamband

En annan återkommande bedömningsaspekt är om elevsvaret innehåller orsakssamband. Med orsakssamband menas att eleven kan koppla samman orsak och verkan, t.ex. a leder till b. I ett orsakssamband visar eleven förståelse för hur två faktorer relaterar till varandra på ett meningsfullt sätt. För att få belägg för högre nivå än exempelvis enkla och till viss del underbyggda förslag (värdeord i kunskapskravet för betyget E) krävs ofta att elevens svar innehåller orsakssamband som förtydligas. Det innebär att eleven kan koppla samman orsak och verkan i flera led och se hur flera faktorer relaterar till varandra på ett meningsfullt sätt, t.ex. a leder till b som i sin tur leder till c, eller eftersom a och b samverkar förstärks konsekvensen c. Orsakssamband kan också förtydligas genom att eleven använder relevanta exempel som förtydligar resonemanget, t.ex. a bidrar ofta till b, ett exempel på detta är c.

Olika perspektiv

I vissa uppgifter ombeds eleverna att resonera utifrån olika perspektiv. För att få belägg för utvecklade och relativt väl underbyggda förslag eller välutvecklade och väl underbyggda förslag (värdeorden i kunskapskravet för betygen E och C) behöver elevens resonemang enbart utgå från ett perspektiv. För att få belägg för välutvecklade och väl underbyggda förslag (värdeord i kunskapskravet för betyget A) krävs att resonemanget utgår från olika perspektiv (till exempel Individ - Samhälle).

Geografiska begrepp

Ytterligare en aspekt av bedömningen gäller elevernas användning av geografiska begrepp. I vissa uppgifter handlar bedömningen om hur eleven förklarar olika geografiska begrepp. I andra uppgifter kan bedömningen handla om i vilken utsträckning elevens resonemang kopplas till geografiska begrepp (givna i uppgiften). I dessa fall ska det framgå av sammanhanget att innebörden av begreppen används på ett relevant sätt.

2. Bedömningsanvisningar

I det här kapitlet finns anvisningar för bedömning av uppgifterna i bedömningsstödet.

Läsanvisning

Bedömningsanvisningarna för respektive uppgift har en gemensam struktur:

- Formulering av uppgiften
- Uppgiftens utgångspunkt
- Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven
- Bedömningsaspekter och progression
- Exempel på elevsvar med tillhörande bedömningskommentarer.

Den första punkten återger uppgiftens formulering, medan den andra tydliggör uppgiftens koppling till det centrala innehållet, och den tredje anger vilken del av kunskapskraven som uppgiften bedöms utifrån. Bedömningsaspekter och progression preciserar vilket innehåll och vilka kvaliteter som ska bedömas i elevernas svar. Progressionen presenteras i en bedömningsmatris. Matrisen beskriver elevsvarens kvaliteter på olika nivåer utifrån de värdeord som finns i den aktuella delen av kunskapskraven.

För uppgifter med öppet frågeformat finns dessutom ett antal exempel på ett rimligt innehåll i elevernas svar, samt ett antal autentiska elevsvar som är bedömda och kommenterade. Kommentarererna konkretiserar bedömningsmatrisens innehåll i relation till elevsvaren.

Uppgift 1a-d

Formulering av uppgiften

Studera kartan och tabellerna och svara på frågorna genom att ange ett land.

- Var har medellivslängden ökat mest från år 2000 till år 2015?
- Var har barnadödligheten sjunkit till under 10 barn per 1000 födda?
- I vilket land i Afrika har barnadödligheten minskat mest?
- I vilket av länderna har både medellivslängden ökat *och* barnadödligheten minskat?

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång på utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak fungerande** sätt, samt för enkla resonemang om olika källors trovärdighet och relevans.[...]

Progression

i huvudsak fungerande

3-4 rätta svar.

Rätta svar:

- Rwanda
- Maldiverna
- Malawi
- Etiopien

Max antal rätta svar: 4

Uppgift 2a-b

Formulering av uppgiften

2a) Vilken beskrivning passar till begreppen? Välj bland beskrivningarna i rutan och skriv rätt siffra på raden. Obs! Det är **fyra** beskrivningar för mycket.

2b) Förklara begreppen kortfattat (kollektivtrafik, källsortering).

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Centrala ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

[...] Eleven kan använda begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Progression

- Uppgift a-b bedöms tillsammans. Det totala antalet rätta svar på uppgifterna räknas samman och bedöms enligt nedan. Det totala antalet rätta svar är 10 (8+2).

i huvudsak fungerande	relativt väl fungerande	väl fungerande
5-6 rätta svar.	7-8 rätta svar.	9-10 rätta svar.

Rätta svar uppgift 2a:

Koldioxid	4
Undernäring	8
Konsumtion	7
Jämställdhet	1
Fossilt bränsle	6
Produktion	3
Övergödning	10
Ekologisk odling	12

Max antal rätta svar: 8

Bedömning av uppgift 2b finns på nästa sida.

Rätta svar uppgift 2b:

Av elevens förklaring ska det framgå att eleven förstår att **Kollektivtrafik** är trafik där resenärer i organiserad form tillsammans använder ett fordon.

Exempel på elevsvar:

Det är trafik med bussar, flygplan, tåg där man åker ihop.

Bedömningskommentar:

Eleven förklarar att kollektivtrafik handlar om att resa tillsammans.

Av elevens förklaring ska det framgå att eleven förstår att **Källsortering** handlar om att sortera olika avfall (t.ex. batterier, använda förpackningar och plast) för rätt hantering (t.ex. återvinning eller för att minska avfallens skadlighet).

Exempel på elevsvar:

När man sorterar plast, papper och kartong i olika högar för att det sedan ska slängas på rätt sätt och kan användas igen.

Bedömningskommentar:

Eleven förklarar att källsortering handlar om att sortera avfall för återanvändning.

Max antal rätta svar: 2

Totalt max antal rätta svar på uppgift 2a-b: 10

Uppgift 3

Formulering av uppgiften

Vad är en naturresurs? Studera begreppen och sätt kryss i rätt ruta.

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till.
- Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

[...] Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Progression

i huvudsak fungerande

6-8 rätta svar.

Rätta svar:

	Naturresurs	Inte en naturresurs
a) Stenkol	X	
b) Järnväg		X
c) Pengar		X
d) Naturgas	X	
e) Vatten	X	
f) Plast		X
g) Skog	X	
h) Sopor		X

Max antal rätta svar: 8

Uppgift 4

Formulering av uppgiften

Hur ska avfallet sorteras? Skriv siffran för det alternativ som passar bäst.

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. [...]

Progression

enkla och till viss del
underbyggda förslag

6-7 rätta svar.*

***Kommentar:** I denna uppgift för eleven inget resonemang, utan uppgiften prövar elevens kunskaper om avfallshantering. Den kunskap som uppgiften prövar ses som en förutsättning för att kunna resonera om frågor som rör hållbar utveckling och ge förslag på miljöetiska val i vardagen.

Rätta svar:

	Alternativ
a) Ett bananskal	2
b) En trasig TV	1
c) En konservburk	4
d) En PET-flask (läsk)	5
f) Matrester	2
g) Aluminiumfolie	4
h) En burk med målarfärg	3

Max antal rätta svar: 7

Uppgift 5

Formulering av uppgiften

Vilka fördelar finns med att återvinna? Resonera utifrån två av begreppen i rutan (naturresurser, miljö, framtid).

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. [...]

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedömma i vilken utsträckning elevsvaret:

- innehåller resonemang om relevanta fördelar utifrån begreppen (naturresurser, miljö, framtid).
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas.

enkla och till viss del underbyggda förslag	utvecklade och relativt väl underbyggda förslag	välutvecklade och väl underbyggda förslag
Eleven tar upp olika relevanta fördelar utifrån två av begreppen.*	Eleven tar upp olika relevanta fördelar utifrån två av begreppen.*	Eleven tar upp olika relevanta fördelar utifrån två av begreppen.*
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband.	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.

***Kommentar:** Elevens förklaring ska kopplas till begreppen. Det innebär inte att begreppen måste användas, utan det räcker att det framgår att elevens resonemang knyts till innebörden av begreppen. Exempelvis kan eleven använda ordet ”natur” i stället för ”miljö”.

Exempel på elevsvar

Elevsvar som motsvarar **enkla och till viss del** underbyggda förslag:
Det är bättre för miljön eftersom att man återanvänder i stället för att slänga. Det är bättre för framtiden för om man bara slänger saker måste man göra nytt hela tiden. Om man inte återvinner så kanske något material inte kommer att finnas i framtiden.

Bedömningskommentar:

Eleven tar upp två relevanta fördelar med att återvinna utifrån två av begreppen (miljö och framtid). Resonemanget innehåller orsakssamband (återvinning → bättre för miljön) och (slänga saker → måste göra nytt hela tiden) men inget av dem bedöms vara förtydligade.

Elevsvar med **utvecklade och relativt väl** underbyggda förslag:
Om man återvinner skräp så minskar användandet av naturresurser. Man kan använda skräpet till nya förpackningar som kan användas om igen. Men om man bara slänger det i soptunnan så bränns det och koldioxiden som varit fast i skräpet släpps ut i miljön. Det bidrar till växthuseffekten som gör klimatet varmare. Om man återvinner minskas detta.

Bedömningskommentar:

Eleven tar upp två relevanta fördelar med att återvinna utifrån två av begreppen (naturresurser och miljö). Resonemanget innehåller ett orsakssamband som förtydligas (återvinning → minskat användande av resurser/minskade utsläpp av koldioxid → minskad klimatpåverkan).

Elevsvar med **välutvecklade och väl** underbyggda förslag:
Om vi skulle börja med att tänka på vad vi gör för ett hållbart samhälle i återvinningsperspektiv. Sverige är ett av de bästa länderna på att återvinna. Därför är det viktigt att förstå vad återvinning egentligen är bra för. Om du t.ex. återvinner alla dina plastflaskor så kan de smältas ner och bli nya flaskor, vilket i sin tur bidrar till att vi inte behöver någon olja för att göra det. Och som alla vet så är det inte miljövänligt att släppa ut all den koldioxid som finns i olja och som kommer ut när vi t.ex. lägger plastflaskor i brännbart. Så om alla kunde börja återvinna istället för att lägga skräp i brännbart så skulle det bidra till ett hållbart samhälle.

Bedömningskommentar:

Eleven tar upp olika relevanta fördelar med att återvinna utifrån två av begreppen (naturresurser, miljö). Eleven ger flera orsakssamband som förtydligas (återvinning → minskad tillverkning → begränsa utsläpp från tillverkning), samt (återvinning → begränsade utsläpp från sophantering). Eleven ger också ett exempel som förtydligar (utsläpp vid förbränning av plastflaskor).

Uppgift 6

Formulering av uppgiften

Välj den beskrivning (A-H) som stämmer bäst in på de olika organisationerna och skriv rätt bokstav i de tomma rutorna. Obs! Två av beskrivningarna passar inte till någon av organisationerna.

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.
- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då **enkla och till viss del** underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Progression

enkla och till viss del
underbyggda förslag

5-6 rätta svar.

Kommentar: I denna fråga för eleven inget resonemang, utan uppgiften prövar elevens kunskaper om olika organisationer som arbetar med hållbarhetsfrågor. Den kunskap som uppgiften prövar ses som en förutsättning för att kunna resonera om frågor som rör hållbar utveckling och ge förslag på miljöetiska val i vardagen.

Rätta svar:

Fairtrade	B	KRAV	E	Rädda barnen	G
Världsnaturfonden	H	MSC	C	Röda korset	A

Max antal rätta svar: 6

Uppgift 7

Formulering av uppgiften

På vilka olika sätt kan du bidra till hållbar utveckling om du väljer miljömärkta livsmedel? Resonera utifrån orden i rutan (Människa – Natur).

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljö och bidra till en hållbar utveckling.
- Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång på utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen.[...]

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret:

- innehåller relevanta resonemang om hur valet av miljömärkta livsmedel kan bidra till hållbar utveckling.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas.
- utgår från olika perspektiv (Människa - Natur).

enkla och till viss del underbyggda förslag	utvecklade och relativt väl underbyggda förslag	väluvecklade och väl underbyggda förslag
Eleven tar upp ett relevant sätt som kan kopplas till hållbar utveckling.	Eleven tar upp olika relevanta sätt som kan kopplas till hållbar utveckling.	Eleven tar upp olika relevanta sätt som kan kopplas till hållbar utveckling.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder ett relevant exempel.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. Människa).	Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. Natur).	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv (Människa - Natur).

Exempel på elevsvar

Elevsvar som motsvarar **enkla och till viss del** underbyggda förslag:
Om man väljer miljömärkta livsmedel kan man både hjälpa människor och naturen och det leder till hållbar utveckling. Om man köper närodlat behöver inte varorna fraktas så långt. Ofta fraktar man med båt och såklart släpper båten ut avgaser som förstör vattnet och luften.

Bedömningskommentar:

Eleven resonerar om ett sätt som kan bidra till hållbar utveckling genom valet av miljömärkta livsmedel. Resonemanget utgår från ett perspektiv (Natur) och innehåller ett orsakssamband (köpa närodlat varor → minskade transporter med utsläpp). Orsakssambandet bedöms inte som förtydligt eftersom det inte förklarar t.ex. hur avgaser förstör vattnet och luften.

Elevsvar med **utvecklade och relativt väl** underbyggda förslag:
Om jag väljer att köpa till exempel en förpackning med kravmärkta morötter vet jag att de är odlade utan bekämpningsmedel där det inte förekommer några gifter eller konstgödsel som är skadligt för naturen. De kan också vara närodlat och inte transporterats så långt, något som bidrar till mindre utsläpp. Det är ett bättre alternativ istället för andra som inte är kravmärkta eftersom de är odlade hållbart så de inte har förgiftat naturen. Man kan också välja miljömärkt fisk så att man kan vara säker på att fisken inte fiskas ut.

Bedömningskommentar:

Eleven resonerar om olika sätt som kan bidra till hållbar utveckling genom valet av miljömärkta livsmedel. Resonemanget utgår från ett perspektiv (Natur) och innehåller ett orsakssamband som förtydligas (köpa kravmärkta/närodlat morötter → mindre skadliga ämnen i naturen från konstgödsel/utsläpp). Eleven ger ett annat förslag (köpa miljömärkt fisk). Förslaget innehåller ett orsakssamband, men det bedöms inte som förtydligt.

Elevsvar med **välutvecklade och väl** underbyggda förslag:
Om jag väljer ett livsmedel som är t.ex. märkt med "krav" eller "fairtrade" så vet jag att maten är odlad på ett sätt som inte skadar miljön samtidigt som jag vet att de som jobbar med att odla har en bra arbetsmiljö och inte riskerar att bli sjuka eller skadade pga besprutning av frukterna och grönsakerna eller farlig arbetsmiljö. Eller att varorna har åkt långt för att komma hit för det ger stora utsläpp. Avgasutsläpp av koldioxid bidrar till den globala uppvärmningen. Om du handlar närodlat släpps mindre koldioxid ut. Om vi fortsätter att köpa saker som inte är ekologiska kommer det att påverka människor och naturen i framtiden även om det inte hinner påverka oss nu. Genom att idag handla närodlat eller köpa ekologiskt kommer vi att förhindra att miljön ska bli förstörd i framtiden.

Bedömningskommentar:

Eleven resonerar om olika sätt som kan bidra till hållbar utveckling genom valet av miljömärkta livsmedel. Resonemanget utgår från två perspektiv (Människa och Natur) och innehåller flera orsakssamband som förtydligas (köpa och äta kravmärkt/Fairtrade → mindre miljöpåverkan/bättre arbetsvillkor för odlare), samt (närodlat mat → minskade transporter → minskade utsläpp av koldioxid → mindre påverkan på den globala uppvärmningen).

Uppgift 8

Formulering av uppgiften

Hur kan dessa val bidra till en bättre miljö? Resonera utifrån orden i rutan (Idag – I framtiden). Eleven ska välja två av tre exempel.

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. [...]

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret:

- innehåller relevanta resonemang om hur de olika valen bidrar till hållbar utveckling.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas.
- utgår från olika perspektiv (Idag – Framtiden).

enkla och till viss del underbyggda förslag	utvecklade och relativt väl underbyggda förslag	välutvecklade och väl underbyggda förslag
Elevers resonemang om ett av alternativen är relevant, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang om båda alternativen är relevanta, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling.	Elevers resonemang om båda alternativen är relevanta, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling.
Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband.	Elevers resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder relevanta exempel.	Elevers resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder relevanta exempel.
Elevers resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. Idag).	Elevers resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. I framtiden).	Elevers resonemang utgår från olika perspektiv (Idag - I framtiden).

Exempel på elevsvar

Elevsvar som motsvarar **enkla och till viss del** underbyggda förslag:
Om man cyklar till skolan istället för att åka bil eller buss så bidrar man inte med att släppa ut giftiga gaser för miljön. Om man köper i second hand så bidrar man till att återvinna i stället för att göra nya hela tiden.

Bedömningskommentar:

Elevens resonemang kring båda alternativen (2 och 3) är relevanta, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling. Resonemanget utgår från ett perspektiv (Idag). Båda delarna av resonemanget innehåller orsakssamband men inget av dem bedöms som förtydligade.

Elevsvar med **utvecklade och relativt väl** underbyggda förslag:
Dessa val kan bidra till en bättre miljö genom att t.ex. få skjuts till skolan, som är väldigt dåligt för miljön, eftersom att bilar idag släpper ut mycket avgaser (koldioxid) som bidrar till ökad växthuseffekt som gör att jorden bara blir varmare, och varmare. Därför är det bra att t.ex. cykla eller gå för det släpper inte ut avgaser. Att bara köpa nya kläder är dåligt för miljön, för att tillverka nya kläder i stora fabriker, släpper också ut mycket koldioxid. Båda valen gör inte bara skillnad nu, de gör också skillnad för framtiden så att de också ska ha det bra.

Bedömningskommentar:

Elevens resonemang kring båda alternativen (3 och 2) är relevanta, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling. Resonemanget utgår från två perspektiv (Idag – I framtiden). Resonemangets koppling till perspektivet framtid ”gör också skillnad för framtiden ...” bedöms inte som förtydligat eftersom eleven inte förklarar på vilket sätt valen skulle göra skillnad. Den första delen av resonemanget innehåller ett orsakssamband som förtydligas (bilar släpper ut avgaser → ökad växthuseffekt). Eleven förtydligar även att alternativet att cykla inte släpper ut avgaser. Den andra delen av resonemanget (att inte handla second hand) bedöms inte innehålla ett förtydligat orsakssamband eftersom kopplingen mellan kläd tillverkning i fabrik och utsläpp av koldioxid är ofullständig.

Elevsvar med **välutvecklade och väl** underbyggda förslag:
Om man äter vegetariskt så kan det bidra till att man inte föder upp lika mycket slaktboskap vilket är bra. Eftersom när man föder upp djur så ger man dem betydligt mer foder än vad de ger själva. Den maten skulle vi människor kunna äta och det skulle gå åt betydligt mindre energi till att tillverka mat. Du behöver inte tänka att du ska bli vegetarian bara för det, kanske bara tänka att det kan vara bra att dra ner på köttätandet ibland. Du kanske tänker ”Om jag blir vegetarian så gör det väl ingen stor skillnad, jag är ju bara en av flera miljarder” men om du blir vegetarian så kanske du påverkar andra. Om du väljer bort bil framför att t.ex. cykla, gå eller springa till skolan så betyder ju det att du inte bidrar till att släppa ut koldioxid som bidrar till den globala uppvärmningen och om fler skulle tänka så skulle det bli betydligt mindre bilkörande och det skulle bli mindre påfrestning för jorden.

Bedömningskommentar:

Elevens resonemang kring båda alternativen (1 och 3) är relevanta, dvs. kan kopplas till hållbar utveckling. Resonemanget utgår från två perspektiv (Idag – I framtiden). Båda delarna av resonemanget innehåller ett orsakssamband som förtydligas (äta vegetariskt → färre slaktdjur → lägre energiåtgång för matframställning) och (cykla/gå/springa till skolan → minskade koldioxidutsläpp → minskad påverkan på den globala uppvärmningen). Den första delen av resonemanget förtydligas även med exempel i form av uppmaningar till läsaren.

Uppgift 9a-f

Formulering av uppgiften

Använd kartan och diagrammet för att besvara frågorna. Uppgiften består av sex delfrågor (a-f).

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Ojämliga levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång på utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.
- Kartan och dess uppbyggnad med färger, symboler och skala. Topografiska och tematiska kartor.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl** fungerande sätt. [...]

Progression

i huvudsak fungerande	relativt väl fungerande
4-5 rätta svar.	6 rätta svar.

Rätta svar:

- Mexiko
- Indien
- Nepal
- Somalia
- 30 %
- Afrika

Max antal rätta svar: 6

Uppgift 10

Formulering av uppgiften

Vilka positiva följder kan det leda till när barnarbete i ett land minskar? Resonera utifrån orden i rutan (Individ - Samhälle).

Uppgiftens utgångspunkt

Uppgiften tar sin utgångspunkt i det centrala innehållets formuleringar:

- Ojämliga levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång på utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Bedömningen utgår från följande del av kunskapskraven

[...] Eleven för resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på ur levnadsvillkor kan förbättras.

Bedömningsaspekter och progression

Läraren ska bedöma i vilken utsträckning elevsvaret:

- innehåller relevanta positiva följder av att barnarbete i ett land minskar.
- innehåller orsakssamband/orsakssamband som förtydligas.
- utgår från olika perspektiv (Individ – Samhälle).

enkla och till viss del underbyggda förslag	utvecklade och relativt väl underbyggda förslag	välutvecklade och väl underbyggda förslag
Eleven resonerar om en relevant följd av att färre barn tvingas arbeta.	Eleven resonerar om olika relevanta följder av att färre barn tvingas arbeta.	Eleven resonerar om olika relevanta följder av att färre barn tvingas arbeta.
Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder relevanta exempel.	Elevens resonemang innehåller flera orsakssamband som förtydligas genom att flera faktorer relateras till varandra på ett meningsfullt sätt eller att eleven använder relevanta exempel.
Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. Individ).	Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (t.ex. Samhälle).	Elevens resonemang utgår från olika perspektiv (Individ - Samhälle).

Kommentar: Uppgiften prövar elevens förmåga att resonera om frågor som rör hållbar utveckling och ojämlika levnadsvillkor i världen. Den kunskap som uppgiften prövar ses som en förutsättning för att kunna ge underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Exempel på elevsvar

Elevsvar som motsvarar **enkla och till viss del** underbyggda förslag:

Det som är bra är att barnen kan lägga all sin energi på att leka och vara mer med sin familj i stället för att jobba med saker som kan vara skadligt. Många barn skadas när de jobbar, så ifall barnarbete minskar så skulle de inte skada sig lika ofta.

Bedömningskommentar:

Elevens resonemang utgår från ett perspektiv (Individ) och innehåller ett orsakssamband (minskat skadligt arbete → färre skador/mer tid med familj). Den inledande delen av (leka/umgås med familj) bedöms också som en relevant del av orsakssambandet.

Elevsvar som motsvarar **utvecklade och relativt väl** underbyggda förslag:

Om barnen slipper jobba så kan de kanske få gå i skolan och senare i livet göra viktigare jobb. De kanske kan bli lärare, och då får fler gå i skolan. Då kanske man kan bygga upp ett samhälle med sjukvård och allt som man behöver och till slut kanske ingen behöver jobba som barn.

Bedömningskommentar:

Eleven resonerar om olika positiva följder av att barnarbete i ett land minskar och resonemang utgår från ett perspektiv (Samhälle). Elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (minskat barnarbete → fler kan få gå i skolan → samhällsutveckling). Eleven ger även uttryck för ett individperspektiv, men eftersom de positiva följderna som eleven tar upp framför allt har ett samhällsperspektiv bedöms det inte som förtydligt.

Elevsvar som motsvarar **välutvecklade och väl** underbyggda förslag:

En sak som är positivt med att barnarbetet minskar är att om barn inte jobbar så kanske de kan få gå i skolan istället. Om de får gå i skolan istället så får de utbildning och förhoppningsvis ett jobb senare. Det är bra för både samhället och som individ att ha ett jobb. För då kan man betala mer skatt och det leder till att det skulle bli bättre skolor, och då så är det fler som får utbildning och då får samhället mer pengar från skatt. Som individ är det bra att ha ett jobb för då kan man köpa mer mat och mer nyttig mat, så man blir friskare. Landets befolkning blir friskare. Men det här kräver att man först får en utbildning och det får man ej om man arbetar som barn.

Bedömningskommentar:

Eleven resonerar om olika positiva följder av att barnarbete i ett land minskar och resonemanget utgår från två perspektiv (Individ och Samhälle). Den första delen av elevens resonemang innehåller ett orsakssamband som förtydligas (minskat barnarbete → fler kan få gå i skolan/utbildning → arbete → skatter/samhällsutveckling på sikt). Den andra delen av elevens resonemang innehåller också ett orsakssamband som förtydligas (minskat barnarbete → utbildning/arbete → bättre möjlighet till försörjning → ett friskare liv).

3. Resultatsammanställning och underlag för återkoppling

På sid. 24 återfinns kopieringsunderlaget ”Formulär för sammanställning av elevresultat”. Ett ifyllt formulär kan användas för att delge eleven sitt resultat och som underlag för det formativa samtalet. På sid. 26 finns ett formulär som kan användas för att sammanställa resultatet på gruppnivå.

Hur kan resultaten tolkas?

Följande frågor kan användas för att tolka resultaten både på elev- och gruppnivå:

- Vilka mönster kan ses i elevernas svar och prestationer på uppgifterna, t.ex. i relation till uppgifternas innehåll och koppling till kunskapskraven?
- Är det någon del av kunskapskraven där resultatet utmärker sig åt något håll?
- Hur väl stämmer resultaten på uppgifterna i bedömningsstödet överens med elevens övriga prestationer?
- Vilken eller vilka delar av det centrala innehållet som bedömningsstödet berör tycks eleven ha mest kunskaper om? Vilken eller vilka delar behöver eleven arbeta mer med?

Formulär för sammanställning av elevresultat

Elevens namn: _____ Datum: _____ Årskurs: _____

Förmåga	Uppgifter	Kunskapskrav
Göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.	1,2a-b,3,9a-f	Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett i huvudsak/relativt väl/väl fungerande sätt, samt för enkla/utvecklade/välutvecklade resonemang om olika källors användbarhet. Vid fältstudier använder eleven kartor och enkla geografiska verktyg på ett i huvudsak fungerande/relativt ändamålsenligt/ändamålsenligt och effektivt sätt.
Värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.	4,5,6,7,8,10	Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då enkla och till viss del/ utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen. Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Uppgift	i huvudsak fungerande sätt	relativt väl fungerande sätt	väl fungerande sätt
1. Världen blir bättre.	☐		
2a-b. Geografiska begrepp.	☐	☐	☐
3. Naturresurser.	☐	☐	
9a-f. Barnarbete i världen, karta och diagram.	☐	☐	

Uppgift	enkla och till viss del underbyggda förslag	utvecklade och relativt väl underbyggda förslag	välutvecklade och väl underbyggda förslag
4. Hur kan avfallet sorteras?	☐		
5. Fördelar med att återvinna.	☐	☐	☐
6. Organisationer.	☐	☐	☐
7. Miljömärkta livsmedel.	☐	☐	☐
8. Val i vardagen.	☐		
10. Barnarbete i världen.	☐	☐	☐

Anteckningar

Formulär för sammanställning på gruppnivå

Grupp/klass: _____ Datum: _____ Årskurs: _____

Markera antal elever som uppnått de olika nivåerna.

Uppgift	Belägg saknas	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3
1. Världen blir bättre.				
2a-b. Geografiska begrepp.				
3. Naturresurser.				
4. Hur kan avfallet sorteras?				
5. Fördelar med att återvinna.				
6. Organisationer.				
7. Miljömärkta livsmedel.				
8. Val i vardagen.				
9a-f. Barnarbete i världen, karta och diagram.				
10. Barnarbete i världen.				